

Kurzus kódja(i):	FLM-241:4; FLMD-111:18; FLMD-211:34
Kurzus címe:	Egyetemes filmtörténet: A modernizmus Kelet-Európában
Tanár neve:	Bárdos Judit, Gelencsér Gábor
Kurzus időpontja, helye:	kedd 14 00–15 30 34
Kurzus típusa:	Előadás
Kurzus leírása:	A félév első felében a kelet-európai modern filmművészet részeként az orosz, a lengyel és a jugoszláv filmet (Bárdos Judit), míg a második felében a cseh és a szlovák új hullám történetét (Gelencsér Gábor) tekintik át az előadók.

Tematika

Orosz, lengyel és jugoszláv film

1. Az „Olvasás” korszaka a Szovjetunióban, 1956-1963 (társadalmi-történelmi körülmények, a filmnyelv megújulása). Csuhráj, Kalatozov.
2. Az orosz film 1962/63 és 1967/68 között. Tarkovszkij korai filmjei, Hucijev. Klimov.
3. Az orosz film 1967/68 után 1. A polgárháborús filmek. Aszkoldov, Mitta, Panfilov. A történelmi filmek és az irodalmi adaptációk. Tarkovszkij, Mihalkov, Mihalkov-Koncsalovszkij.
4. Az orosz film 1967/68 után 2. A háborús filmek: Klimov, Sepityko, German. A „próza filmek”. Muratova, Suksin, Mihalkov. A nemzetiségi (ukrán, grúz) filmgyártás: Paradzsanov, Iljenko, Ioszeliani, Abuladze.
5. A „lengyel filmiskola”: Wajda, Munk, Kawalerowicz.
6. A „morális nyugtalanság” korszaka a lengyel filmben: Wajda, Kieślowski, Polański, Zanussi.
7. A jugoszláv film: Makavejev, Kusturica, Petrović, Pavlović, Djordjević.

Cseh és szlovák új hullám

1. Társadalmi-politikai közeg, intézményrendszer, az új hullám előzményei
2. Realista hagyomány: a Forman-iskola
3. Modellalkotó hagyomány: allegória, parabola, költői film
4. A realista és a modellalkotó hagyomány szintézise: absztrakt-lírai kisrealizmus
5. A szlovák új hullám
6. 1968 után: betiltott filmek

Kurzus teljesítésének követelményei:	az előadások anyaga, a vetített filmek ismerete, szakirodalmi olvasottság; a számonkérés módja: kollokvium

Filmek:	<u>Orosz, lengyel és jugoszláv film</u> 1. Csuhráj: <i>Ballada a katonáról</i> 2. Tarkovszkij: <i>Andrej Rubljov</i> 3. Tarkovszkij: <i>Tükör</i> 4. Aszkoldov: <i>Komisszár</i> 5. Mitta: <i>Ragyogj, ragyogj, csillagom!</i> 6. Mihalkov: <i>Etűdök gépzongorára</i> (Csehov-adaptáció) 7. Az újabb háborús filmek közül: vagy Sepityko: <i>Kálvária</i>, vagy Klimov: <i>Jöjj és lásd!</i> 8. A próza, mindennapi témájú filmek közül: vagy Muratova: <i>Rövid találkozások</i>, vagy Mihalkov: <i>Öt este</i>, vagy Suksin: <i>Vörös kányafa</i> 9. Wajda: <i>Hamu és gyémánt</i> 10. Kawalerowicz: <i>Éjszakai vonat</i> 11. Polański: <i>Kés a vízben</i>

-
12. Kiešlovski: *Amatőr*
  13. Makejev: *W. R, avagy az orgazmus misztériuma*

Cseh és szlovák új hullám

1. Štefan Uher: *A Nap a hálóban* (1962)
2. Jaromil Jireš: *Sikoly* (1963)
3. Miloš Forman: *Fekete Péter* (1963)
4. Ivan Passer: *Intim megvilágításban* (1965)
5. Vera Chytilová: *Százszorszépek* (1966)
6. Jan Němec: *Az ünnepségről és a vendégekről* (1966)
7. Evald Schorm: *A pap vége* (1968)
8. Jiří Menzel: *Szigorúan ellenőrzött vonatok* (1966)
9. Juraj Jakubisko: *Madarak, árvák és bolondok* (1969)
10. Elo Havetta: *A mezők liliomai* (1972)
11. Drahomira Vihanová: *Szétlőtt vasárnap* (1969)
12. Karel Kachyňa: *A fül* (1970)

Kötelező irodalom:

Orosz, lengyel és jugoszláv film

Mira Liehm - Antonín J. Liehm: *The most important art. East-European film after 1945.* University of Kalifornia Press Berkeley – Los Angeles – London 1977.

Az orosz filmről: 199-219. 306-336.

A lengyel filmről: 174-198.

Daniel J. Goulding edited: *Post New Wave Cinema in the Soviet Union and Eastern Europe.* Indiana University Press 1989.

Az orosz filmről: 1-26.

A lengyel filmről: 143-171.

Kovács András Bálint – Szilágyi Ákos: *Tarkovszkij. Az orosz film* Sztalkere. Budapest, Helikon, 1977. 16-40.

Kovács András Bálint: *A modern film irányzatai.* Palatinus 2005. 194-208., 307-314. o.

Margócsy István: *A negyvenegyedik és a többiek. Az Olvadás filmjei.* Filmvilág 1987/6.

Szilágyi Ákos: *Félistenek alkonya (a háborús filmről).* Filmvilág 1986/8.

Bikácsy Gergely: *Andrzej Wajda.* Gondolat, Bp.1975.

Szijártó Imre: *A lengyel film*

http://mmi.elte.hu/szabadbolcseszlet/index.php?option=com_tananyag&task=showElements&id_tananyag=36

Kovács István: *Robogás a nyárba.* Rejtjel Kiadó, Budapest 1998.(a lengyel filmről)

Forgács Iván: *Dušan Makavejev hullámlovaglása.* Filmkultúra, 1990/2. 9–17.

Szijártó Imre: *D. M. - A düh misztériuma. Portré Dušan Makavejevről.* Filmkultúra 2005. <http://www.filmkultura.hu/2005/articles/essays/makavejev.hu.html>

Ajánlott:

Goulding, Daniel J.: *Five filmmakers: Tarkovsky, Forman, Polanski, Szabó, Makavejev.* Indiana University Press, Bloomington, 1994.

Cseh és szlovák új hullám

A csehszlovák „új film”. *Filmkultúra*, 1967/3. [összeállítás]

Dániel Ferenc: *Milos Forman.* Múzsák, Budapest, 1988.

Forman, Miloš – Jan Novák: *Fordulatok.* Emlékirataim. Kalligram, Pozsony, 2008, 155–211.

Gelencsér Gábor: *Hullámtörés; Szlovák reneszánsz; Kafka macskája; A*

---

történelmi film vége. In: Gelencsér G.: *Más világok*. Palatinus, Budapest, 2005, 116–133.

Gelencsér Gábor: A cseh és a szlovák új hullám (1963–1969)

http://szabadbolcseszlet.elte.hu/index.php?option=com_tanelem&task=all&id_tananyag=48

Hames, Peter: *The Czechoslovak New Wave*. Berkeley and Los Angeles, 1985.

Hegyí Gyula: *Jiří Menzel*. Múzsák, Budapest, 1990.

Zalán Vince (szerk.): *Tavaszi és nyári között*. A cseh és szlovák film antológiája. Budapest Film – Héttorony Könyvkiadó, Budapest, 1990.

Zalán Vince: Sem hazugság, sem utópia. Miloš Forman cseh tetralógiája 1–4. *Filmvilág*, 2009/9, 10, 11, 12.

Zalán Vince: Kisvárosi vikendek. Ivan Passer másfél cseh filmje 1–2. *Filmvilág*, 2010/10, 11.

Zalán Vince: Minden rossz és minden jó. Evald Schrom 1–3. *Filmvilág*, 2011/1, 2012/2, 3.

Zalán Vince: A harmadik jelentés. Chytilová „százszorszép” filmjei 1–3. *Filmvilág*, 2013/2, 3, 4.
